

چشم‌انداز اقتصاد جهانی و ایران در سال ۲۰۱۳
«شاخص‌های منتخب کلان اقتصادی کشورهای عضو منا»

نام دفتر: مطالعات اقتصادی
شماره مسلسل: ۲۲۰۱۳۲۲۳
تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۷/۱۰

مقدمه

رشد اقتصادی جهانی در سال ۲۰۱۳ همچون سال ۲۰۱۲ در حال تجربه رقمی ملایم و چیزی حدود بالای ۳ درصد است؛ این در حالی است که این رقم کمتر از پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۳ اقتصاد جهانی است.^۱ دلیل این کاهش رشد کمتر کشورهای در حال گذار و بیشتر به دلیل کم شدن تقاضای داخلی‌شان بوده است. درست همانند رکودی که در منطقه اروپا قابل مشاهده است. به همین منظور برای ارائه تصویر دقیق‌تر، در جدول ۱ مروری بر چشم‌انداز اقتصاد جهانی ارائه شده براساس آخرین آمار ارائه شده از سوی صندوق بین‌المللی پول یعنی ماه جولای ۲۰۱۳ (تیر و مردادماه سال ۱۳۹۲) آمده است.

علاوه بر این برنامه‌ریزی و تدوین احکام برنامه‌های جهت نیل به اهداف مصوب و مترقی یکی از ابزارهای تحقق پیشرفت و اعتلای ایران اسلامی است. همچنین سند چشم‌انداز به‌عنوان یک سند بالادستی نیز نقش ویژه‌ای در ترسیم چارچوب اهداف برنامه‌های توسعه ایفا می‌کند. در همین راستا پیش‌آمار جهانی به‌ویژه جایگاه اقتصادی ایران می‌تواند به‌عنوان علامت‌دهنده خوبی برای اینکه تا چه حد برنامه‌ها در راستای تحقق سند چشم‌انداز هستند محسوب شود. به همین دلیل در جدول ۲، چشم‌انداز برخی شاخص‌های منتخب کلان اقتصادی در موقعیت اقتصاد جهانی و ایران با تأکید بر کشورهای عضو منا به تصویر کشیده شده است.

جدول ۱. مروری بر پیش‌بینی چشم‌انداز جهانی اقتصاد در جولای ۲۰۱۳

(درصد تغییر بجز موارد زیرنویس شده)

فصلی			تفاوت با آوریل ۲۰۱۳		سالانه				
پیش‌بینی	فصلی	تخمینی	۲۰۱۴	۲۰۱۳	پیش‌بینی				
۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	
۳/۷	۳/۵	۲/۶	-۰/۲	-۰/۲	۳/۸	۳/۱	۳/۱	۳/۹	نرخ رشد اقتصاد
۲/۲	۱/۸	۰/۷	-۰/۲	-۰/۱	۲/۱	۱/۲	۱/۲	۱/۷	چشم‌انداز اقتصاد جهانی ^۱
۲/۲	۱/۸	۰/۷	-۰/۲	-۰/۱	۲/۱	۱/۲	۱/۲	۱/۷	کشورهای پیشرفته
۳/۱	۲/۰	۱/۷	-۰/۲	-۰/۲	۲/۷	۱/۷	۲/۲	۱/۸	آمریکا
۱/۱	-۰/۳	-۱/۰	-۰/۱	-۰/۲	۰/۹	-۰/۶	-۰/۶	۱/۵	اتحادیه اروپا
۱/۲	۱/۱	۰/۳	-۰/۱	-۰/۳	۱/۳	۰/۳	-۰/۹	۳/۱	آلمان
-۰/۶	-۰/۵	-۰/۳	-۰/۰	-۰/۱	۰/۸	-۰/۲	-۰/۰	۲/۰	فرانسه
۱/۴	-۰/۹	-۲/۸	-۰/۲	-۰/۳	۰/۷	-۱/۸	-۲/۴	۰/۴	ایتالیا
-۰/۰	-۰/۷	-۱/۹	-۰/۷	-۰/۰	۰/۰	-۱/۶	-۱/۴	۰/۴	اسپانیا
-۰/۲	۳/۵	۰/۴	-۰/۳	-۰/۵	۱/۲	۲/۰	۱/۹	-۰/۶	ژاپن
۱/۷	۱/۱	۰/۲	-۰/۰	۰/۳	۱/۵	۰/۹	-۰/۳	۱/۰	انگلستان
۲/۴	۲/۰	۱/۰	-۰/۲	-۰/۲	۲/۲	۱/۷	۱/۷	۲/۵	کانادا
۳/۲	۳/۰	۲/۰	-۰/۱	-۰/۱	۳/۳	۲/۳	۱/۸	۳/۳	سایر کشورهای پیشرفته ^۲
۵/۶	۵/۶	۵/۰	-۰/۳	-۰/۳	۵/۴	۵/۰	۴/۹	۶/۲	اقتصادهای در حال گذار و در حال توسعه ^۳

1. Middle East and North Africa

2. IMF, 2013. July <http://www.imf.org/external/ft/weo/2013>.

۳. آخرین پیش‌بینی مربوط به جولای ۲۰۱۲ است و کمتر از آوریل ۲۰۱۳ شده است.

فصلی			تفاوت با آوریل ۲۰۱۳		سالانه				
پیش بینی	فصلی	تخمینی	۲۰۱۴	۲۰۱۳	پیش بینی				
۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	
									نرخ رشد اقتصاد
۲/۵	۳/۶	-/۸	-/۰	-/۰	۲/۸	۲/۲	۱/۴	۵/۴	اروپای مرکزی و شرقی
۲/۹	۳/۳	۱/۳	-/۴	-/۶	۳/۶	۲/۸	۳/۴	۴/۸	کشورهای مستقل و مشترک المنافع
۲/۵	۳/۶	۲/۰	-/۵	-/۹	۳/۳	۲/۵	۳/۴	۴/۳	روسیه
...	-/۳	-/۰	۴/۳	۳/۵	۳/۳	۶/۱	برون روسیه
۷/۰	۷/۰	۶/۹	-/۳	-/۳	۷/۰	۶/۹	۶/۵	۷/۸	در حال توسعه آسیا
۷/۶	۷/۹	۷/۹	-/۶	-/۳	۷/۷	۷/۸	۷/۸	۹/۳	چین
۶/۶	۶/۰	۳/۰	-/۱	-/۲	۶/۳	۵/۶	۳/۲	۶/۳	هند ^۵
۵/۱	۵/۵	۹/۱	-/۲	-/۳	۵/۷	۵/۶	۶/۱	۴/۵	آسه آن ^۶
۳/۵	۲/۹	۲/۸	-/۵	-/۴	۳/۴	۳/۰	۳/۰	۴/۶	آمریکای لاتین و حوزه کارائیب
۳/۵	۲/۶	۱/۴	-/۸	-/۵	۳/۲	۲/۵	-/۹	۲/۷	برزیل
۲/۴	۳/۶	۳/۳	-/۲	-/۵	۳/۲	۲/۹	۳/۹	۳/۹	مکزیک
...	-/۰	-/۱	۳/۷	۳/۱	۴/۴	۳/۹	منا و پاکستان
...	-/۲	-/۴	۵/۹	۵/۱	۴/۹	۵/۴	قاره حاره آفریقا
۳/۰	۲/۳	۲/۳	-/۴	-/۸	۲/۹	۲/۰	۲/۵	۳/۵	آفریقای جنوبی
۳/۱	۲/۸	۱/۸	-/۲	-/۱	۳/۲	۲/۴	۲/۴	۲/۹	رشد جهانی برپایه نرخ ارز بازار
...	-/۱	-/۵	۵/۴	۳/۱	۲/۵	۶/۰	حجم تجارت جهانی
									صادرات
...	-/۱	-/۸	۴/۳	۱/۴	۱/۱	۴/۷	کشورهای پیشرفته
...	-/۰	-/۲	۷/۳	۶/۰	۵/۰	۸/۷	کشورهای در حال توسعه و در حال گذار
									واردات
...	-/۲	-/۴	۴/۷	۲/۴	۲/۰	۵/۶	کشورهای پیشرفته
...	-/۲	-/۵	۶/۳	۴/۳	۳/۶	۶/۴	کشورهای در حال توسعه و در حال گذار
									قیمت کالاها (برحسب دلار)
-۳/۸	-۴/۱	-۱/۲	-/۲	-۲/۴	-۴/۷	-۴/۷	۱/۰	۳۱/۶	نفت ^۷
-۲/۳	-۴/۵	۱/۲	-/۰	-/۹	-۴/۳	-۱/۸	-۹/۹	۱۷/۹	غیر از سوخت (برپایه متوسط وزن صادرات کالا)
									شاخص قیمت مصرف کننده (نرخ رشد)
۲/۱	۱/۶	۱/۸	-/۰	-/۱	۱/۹	۱/۵	۲/۰	۲/۷	کشورهای پیشرفته
۴/۹	۵/۴	۵/۲	-/۱	-/۱	۵/۵	۶/۰	۶/۱	۷/۱	در حال گذار و در حال توسعه
									نرخ بین بانکی لندن ^۸
...	-/۱	-/۰	-/۷	-/۵	-/۷	-/۵	برحسب اوراق دلار
...	-/۱	-/۰	-/۴	-/۲	-/۶	۱/۴	برحسب اوراق یورو
...	-/۱	-/۰	-/۳	-/۳	-/۳	-/۳	برحسب اوراق ین

Source: www.IMF.org

توجه کنید:

- تخمین فصلی و پیش بینی محاسبات برحسب ۹۰ درصد وزن برابری قدرت داخلی.
- غیر از کشورهای G7 (کانادا، فرانسه، آلمان، ایتالیا، ژاپن، انگلستان و آمریکا) و کشورهای اتحادیه اروپا.
- تخمین های فصلی و محاسبات پیش بینی برحسب تقریباً ۸۰ درصد کشورهای در حال گذار و در حال توسعه است.
- برای هندوستان همه داده ها و پیش بینی ها در آن کشورها برپایه سال مالی ۲۰۱۳.
- اندونزی، فیلیپین، مالزی، تایلند و ویتنام.
- متوسط قیمت نفت خام برنت، فاتح دویی و وست تگزاس اینترمدیت قیمت متوسط نفت در هر بشکه ۱۰۵ دلار برای سال ۲۰۱۲، برای بازار آتی ۲۰۱۳، ۱۰۰ دلار و برای ۲۰۱۴، ۹۵/۳۶ دلار.
- نرخ های شش ماهه آمریکا و ژاپن و نرخ های سه ماهه اتحادیه اروپا.

جدول ۲. شاخص‌های کلان اقتصادی منطقه شمال آفریقا و خاورمیانه: تولید ناخالص

داخلی واقعی، قیمت‌های مصرف‌کننده، تراز حساب جاری*

(درصد تغییرات سالیانه)

شرح	تولید ناخالص داخلی واقعی			شاخص قیمت مصرف‌کننده			تراز حساب جاری		
	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴
خاورمیانه و آفریقای شمالی	۴/۸	۳/۰	۳/۶	۱۰/۷	۹/۵	۹/۰	۱۲/۵	۱۰/۸	۸/۹
جمهوری اسلامی ایران**	-۱/۸	-۱/۲	۱/۰	۳۰/۶	۲۷/۲	۲۱/۱	۴/۸	۳/۶	۱/۹
عربستان سعودی	۶/۸	۴/۳	۴/۱	۲/۸	۳/۷	۳/۵	۲۴/۳	۱۹/۱	۱۶/۰
الجزایر	۲/۵	۳/۲	۳/۴	۸/۸	۵	۴/۵	۵/۹	۶	۴/۵
امارات متحده عربی	۳/۹	۳/۱۳	۳/۶	۰/۶	۱/۵	۱/۹	۸/۱	۸/۳	۷/۰
قطر	۶/۵	۵/۲	۵/۰	۱/۸	۳/۰	۳/۹	۲۹/۵	۲۹/۲	۲۳/۷
کویت	۵/۰	۱/۰	۳/۱	۲/۹	۳/۳	۳/۷	۴۵/۰	۴۰/۸	۳۷/۶
عراق	۸/۴	۹	۸/۴	۶/۰	۴/۳	۵/۵	۷/۰	۳/۶	۲/۸
سودان	-۴/۴	۱/۱	۲/۵	۳۵/۵	۲۸/۴	۲۹/۳	-۱۱/۲	-۶/۸	-۵/۸
مصر	۲/۲	۲	۳/۲	۸/۶	۸/۲	۱۳/۶	-۳/۰	-۲	-۱/۶
مراکش	۲/۹	۴/۵	۴/۷	۱/۲	۲/۴۶	۲/۵	-۹/۶	-۶/۹	-۵/۸
تونس	۳/۶	۴	۴/۵	۵/۵	۶	۴/۷	-۸	-۷/۳	-۶/۵
لبنان	۱/۵	۲	۴	۶/۵	۶/۶	۲/۳	-۱۶	-۱۶	-۱۴/۵
اردن	۲/۸	۳/۲	۳/۵	۴/۷	۵/۸	۳/۱	-۱۸	-۱۰	-۹/۱

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۱۲.

* درصد از تولید ناخالص داخلی

** مطابق با آخرین نماگرهای اقتصادی منتشر شده از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (شماره ۷۰، سه‌ماهه سوم سال ۱۳۹۱)، رشد اقتصادی نه‌ماهه ۱۳۹۱ بدون نفت ۲/۴- با نفت ۵/۴- درصد، اعلام شده است.

چشم‌انداز تولید ناخالص داخلی واقعی

به طوری که در جدول ۲ مشاهده می‌شود براساس گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهانی صندوق بین‌المللی پول سال ۲۰۱۳، تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۲۰۱۲ برای جمهوری اسلامی ایران رقم ۱/۸- درصد پیش‌بینی شده است که برای سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به ترتیب ۱/۲- و ۱/۰ درصد باشد. این درحالی است که برای کشورهای MENA (خاورمیانه و شمال آفریقا رقم مذکور در سال ۲۰۱۳، ۳ درصد، عربستان سعودی ۴/۳ درصد، قطر ۶/۵ درصد، عراق ۸/۴ کویت ۵ درصد، اردن ۲/۸ درصد اعلام شده است. لذا می‌توان گفت برای ایران در مقایسه با سایر کشورهای منتخب منطقه رقم مذکور بسیار پایین‌تر بوده است. از سوی دیگر پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول برای سال‌های ۲۰۱۴، با کمی بهبود حدود ۱/۰ درصد پیش‌بینی شده است. بنابراین می‌توان گفت کشورهای منتخب منطقه که مورد اشاره قرار گرفت همچنان اوضاع بهتری از حیث تولید ناخالص داخلی در مقایسه با ایران دارند. با نگاهی به جدول ۲، این موضوع را به تصویر کشیده شده است.

چشم‌انداز شاخص قیمت‌های مصرف‌کننده (CPI)

به طوری که در جدول ۲ مشاهده می‌شود قیمت‌های مصرف‌کننده در سال ۲۰۱۲ برای جمهوری اسلامی ایران طبق گزارش IMF رقم ۳۰/۶ درصد رشد داشته است البته پیش‌بینی مذکور برای سال ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به ترتیب رقم ۲۷/۲ و ۲۱/۲ درصد را به تصویر کشیده است.

به هر حال آنچه مسلم است و بارها از سوی مسئولین و سیاستگذاران دو رقمی بودن تورم به عنوان یک تهدید برای اقتصاد ایران نیاز به تمهیدات لازم و کاهش تورم بیش از پیش مورد تأکید قرار گرفته است در عین حال این رقم برای کشورهای عضو منا در سال ۲۰۱۳، ۹/۵ درصد بوده است و همان طور که ملاحظه می شود در میان کشورهای منطقه منا، تورم ایران بالاترین رقم محسوب می شود. در این میان کمترین میزان رشد قیمت های مصرف کننده برای کشورهای لبنان، (۶/۶ درصد) قطر (۲ درصد) و کویت (۳/۳ درصد) بوده است. براساس گزارش صندوق بین المللی پول در سال ۲۰۱۳ در منطقه منا تنها دو کشور ایران و سودان دارای تورم دو رقمی شده اند.

چشم انداز حساب جاری

تراز حساب جاری یکی از دو جزء اصلی تراز پرداخت هاست که از مجموع تراز تجاری، درآمد خالص تولید و خالص پرداخت های انتقالی حاصل می شود. تراز حساب جاری یکی از دو معیار اصلی اندازه تجارت خارجی یک کشور است. لازم به ذکر است کشورهای صادرکننده نفت همیشه صاحب مازاد تراز حساب جاری هستند.

مطابق جدول ۲ تراز حساب جاری برحسب درصدی از تولید ناخالص داخلی برای جمهوری اسلامی ایران در سال ۲۰۱۳ به میزان ۳/۶ درصد بوده است. این درحالی است که همین شاخص برای کشورهای عضو منا ۱۰/۸ درصد، برای کشور عربستان سعودی ۱۹/۱ درصد شده است. این درحالی است که پیش بینی ها حکایت از کاهش این رقم برای سال ۲۰۱۴ و حدود ۱۶ درصد را تخمین زده است در عین حال کویت با رقم ۴۰/۸ درصد بیشترین میزان شاخص مذکور را در میان کشورهای منا در سال ۲۰۱۳ به خود اختصاص داده است و در مقابل کمترین میزان در منطقه مذکور، مربوط به کشور لبنان (۱۶- درصد) اعلام شده است.

جمع بندی

همان گونه که در شاخص منتخب کلان اقتصادی کشورهای عضو منا ملاحظه گردید از بُعد شاخص تورم در منطقه مذکور تنها دو کشور ایران و سودان دارای تورم دو رقمی بوده اند. همچنین سهم حساب جاری از تولید ناخالص داخلی در کشور براساس چشم انداز اعلامی از سوی صندوق بین المللی پول در سال ۲۰۱۳، حدود ۳/۶ درصد بوده است. این درحالی است که این شاخص برای کشورهای عضو منا در سال ۲۰۱۳، ۱۰/۸ درصد بوده است. همچنین از بُعد تولید ناخالص داخلی کلیه کشورهای عضو منا اوضاع بهتری نسبت به ایران داشته اند.

در کل می توان گفت موقعیت شاخص های مذکور برای ایران به شرط ادامه روند فعلی، چشم انداز خوبی را به تصویر نمی کشد و تلاش برای ارتقای جایگاه از بُعد به کارگیری سیاست های مرتبط پولی و مالی از حیث ایجاد جهشی در موقعیت اقتصادی ایران را الزام می نماید.